

МУЗЫКА ў СЮЖЭТАХ

Мастацкае слова і музыка – калі й не адно і тое ж, дык сінтэзуюцца часцей, чым мы можам уявіць. І калі аўтар прозы – музыка, чытач чакае ў ягоных радках пачуць музыку.

Юры Несцярэнка, вядомы музыка, кампазітар і бард, сваю прозу таксама не пакідае без музыкі. Складаныя блюзрытмы, можа, і адгукаюцца ў радках, але найперш музыка адбіваецца ў сюжэтах. Тым больш, шмат якія аповеды аўтабіяграфічныя. Лёс беларускага хлопца з правінцыі, якога выключылі з музычнай школы за «бесперспектыўнасць» і які пасля нейкі час працаваў там выкладчыкам... Лёс беларускага рок-музыкі, які звязаны з лёсам, натуральна, усяе беларускай альтэрнатыўнай музычнай тусоўкі...

Увогуле, чытаць аповеды Юрыя цікава менавіта таму, што яны нефармальныя, праўдзівыя і завершана-лаканічныя, як песні.

Гэта было шчырае пакаленне андэграўнду — калі адстойваць свае густы было небяспечна, але гэта дапамагала знайсці сэнс жыцця. Калі нельга было адшукаць патрэбны дыск альбо ку піць добры музычны інструмент — затое, калі ўдавалася, яны набывалі нечуваную, немагчымую сёння каштоўнасць.

Жыццё «саўка» з пункту гледжання нефармала... Цяпер гэта ўжо экзотыка — сямідзясятая, васьмідзясятая, перабудова... Першыя канцэрты беларускіх рокгуртоў, выставы мастакоў авангардыстаў... Дух вольнасці, безграшовага вальнадумства, які многія, хто пачынаў тады, страцілі на шляху да славы.

У адным з аповедаў аўтар успамінае выпадак з дзяцінства: у Сімферопальскім аэрапорце адмянілі вылеты, каб змусіць людзей сыграць масоўку для выпуску навінаў пра сустрэчу амерыканскага прэзідэнта, які наведваў Савецкі Саюз. Хлопчык выразна бачыў і чуў, як людзі абураліся, як былі незадаволеныя затрымкай і ўдзелам у бязглуздай інсцэніроўцы. А потым на экранах тэлевізараў, з дапамогай мантажу і закадравага бадзёрага тэксту ўсё ператварылася ў «энтузіязм масаў».

«Магчыма, у той момант у маёй свядомасці і адбыўся па дзел. З аднаго боку, я яшчэ заставаўся чалавекам, а з іншага – ужо стаў “саўком”. У тым сэнсе, што пачаў успрымаць рэчаіснасць дваіста: “тут” – тое, што адбываецца на самай справе, а “там” – тое, што патрэбна “камуністычнай партыі і ўсяму савецкаму

народу”.

Калі б можна было рабіць назвы апавяданняў вельмі доўгімі, то ў нашым выпадку гэта выглядала б наступным чынам: “Шоу павінна працягвацца, а звераферма застаецца зверафермай...”» Менавіта нонканфармізм творцы, разуменне, дзе пачынаецца фальшывая рэальнасць, і нежаданне ўдзельнічаць у яе стварэнні — неабходныя складнікі сапраўднай асобы. І гэта тое, што падкупляе ў героі прозы Юрыя Несцярэнкі.

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ

ШОУ ПАВІННА ПРАЦЯГВАЦЦА

Фрэдэрык Булсара памалу пераставаў быць парсам і ўсё больш ператвараўся ў суперзорку, адпаведна ўзяўшы сабе псеўданім касмічнага маштабу – у гонар планеты Меркурый. Ужо былі выпушчаныя тры першыя альбомы, і хутка павінна была з’явіцца «Ноч у оперы».

На той жа самай выспе і па тых жа самых начах не губляў час дарэмна Парсанс, чалавек, які да парсаў, можа, і не меў дачынення, але старажытныя аланы, напэўна, маглі б пачуць нешта няўлоўна знаёмае ў гучанні яго імя – Алан. Сваёй гукарэжысёрскай працай у «Зваротным баку месяца» Парсанс паставіў адну цікавую кампанію ў шэраг супергруп. Кампанія сяброў, узначальваў якую спадар Гілмар (з біблейскім імем Давыд),

ужо рыхтавала альбом «Вам бы тут пабываць», высакародна і амаль што шчыра прысвечаны Сіду Барэту, які гэтаксама шчыра ўсё больш рабіўся амаль што персам.

За «Вам бы тут пабываць» хутка з'явіцца альбом «Звяры». Ідэя яго была ўзятая з оруэлаўскай «Зверафермы».

Магілёўскі аэрапорт меў самае прамое дачыненне да на вакольных зверафермаў, як у прамым значэнні — геаграфічна, так і ў пераносным — гістарычна, і яшчэ паўнавартасна працаваў, як і належала любому савецкаму аэрапорту ў першай палове 1970-х.

Самалёт «Як-40» па раскладзе падняўся ў паветра. Не выключаецца, што гэта адбывалася ў той самы час, калі Фрэдзі, Алан, Давыд і Сід вызначыліся, у якім кірунку сваёй дзейнасці будуць рабіць пераможны рывок (відавочна,

рывок быў накіраваны не ў бок сацыялістычнай культуры). Наўрад ці яны ведалі, што канчатковым пунктам прызямлення ў «Як-40» быў Сімферопаль, ад якога да Чорнага мора заставалася кіламетраў дваццаць.

Мае бацькі спланавалі свой адпачынак у Еўпаторыі, адным з самых папулярных месцаў чарнаморскага ўзбярэжжа. Туды мы выправіліся ўсёй нашай сям'ёй: мама, тата, пяці гадовая сястрычка і дзевяцігадовы я. Тысячы такіх самых сем'яў ляцелі ў Сімферопальскі аэрапорт у гэты ж самы час з усіх канцоў Савецкага Саюза – з Сібіры, з Казахстана, а мо нават і з Далёкага Усходу, з узбярэжжа Ледавітага акіяна ці з кітайскай мяжы.

Адпачынак праходзіў традыцыйна: з раніцы пляж, не вялікі перапынак з ратаваннем ад паўдзённага сонца ў

любым цяністым месцы і лянівы абед, зноў пляж, увечары атракцыёны ці кавярня, марозіва і ліманад, альбо кіно на адкрытай пляцоўцы, потым цяжкі сон на здымнай кватэры ў начной спякоце паўднёвага клімату. У перадапошні і апошні дзень адпачынку самая адказная місія – закупка прадуктаў: мясцовыя вінаград, персікі, алыча, абрыкосы, кавуны. З Еўпаторыі – кірунак на сімферопальскі аэрапорт, дзе адпаведна раскладу рыхтуецца да вылету самалёт на Беларусь. Дарэчы, крыху раней ці пазней за наш рэйс рыхтуюцца ўзляцець авіялайнеры на Казахстан, у Сібір, на Далёкі Усход, да ўзбярэжжа Ледавітага акіяна, да кітайскай мяжы... Як толькі мы трапілі ў аэрапорт, стала зразумела, што ні хто нікуды не ляціць. І казахі, і сібірцы, і жыхары Далёкага Усходу разам з кітайцамі, а таксама шмат хто яшчэ

сядзелі на сваіх чамаданах у невялікім памяшканні аэравакзала. Па гучнай сувязі кожныя пяць — дзесяць хвілінаў металічны жаночы голас паведамляў аб адмене чарговага авіярэйсу. Адпаведна, людзей збіралася ўсё больш і больш. Аэравакзал акружылі міліцыянты. Адзіны раз у жыцці я бачыў такую аграмадную колькасць супрацоўнікаў міліцыі, апранутых у старую парадную форму — белыя фуражкі, белыя кіцелі, цёмна-сіняе, амаль што чорнае галіфэ, хромавыя боты. У хуткім часе гэтая форма зменіцца на знакамітую шэрую, якая праіснуе да самых апошніх дзён Савецкага Саюза.

Як усё адносна ў свеце — толькі што мы ўсхвалявана імкнуліся не спазніцца на пасадку ў свой самалёт, а літаральна праз нейкіх пятнаццаць — дваццаць хвілінаў ужо былі ахопленыя ўсеагульным страхам. Што здарылася? Вайна? Нейкая буйная

катастрофа? Усіх нас падазраюць у глабальным злачынстве, здрадзе Радзіме, спробе захопу самалёта, ці аэрапорта, ці Сімферопаля ўвогуле (у забруджванні Чорнага мора, пагрозе Турцыі)? Зараз міліцыянты роўнымі шэрагамі пойдучь правяраць дакументы? Абшукваць багаж, пратыкаць шомпаламі кавуны і персікі?

Адказаць, што на самай справе адбывалася, не мог ніхто. Людзі маўкліва займалі свае месцы на лаўках, сядзелі на праходах, спрабавалі ўладкавацца на вялізных падаконніках. Дзеці не бегалі і не шумелі, разумеючы, што адбываецца нешта занадта сур'ёзнае. Нейкае дзіцё не вытрымала і заплакала. Дыхаць станавілася ўсё цяжэй і цяжэй, на вуліцу нікога не выпускалі. У рэшце рэшт незнаёмая жанчына страціла прытомнасць. Медсупрацоўнікі вельмі хутка апынуліся по бач. Па залі плакала

ўжо не адно дзіцё. Спробы выйсці на вуліцу заканчваліся нічым. Спытацца што-небудзь было нельга. Любыя размовы перарываліся загадамі заняць сваё месца. Мы адчувалі сябе закладнікамі.

У нейкі момант было загадана пакінуць рэчы на сваіх месцах і ўсім арганізавана выйсці на вуліцу. Па жывым калідоры, сярод міліцыянтаў, мы трапілі на пляцоўку, з якой было бачна лётнае поле. Людзі недаўменна пераглядаліся, перагаворваліся шэптам. Толькі адзін чалавек, здавалася, нічога не баяўся. Гэта быў аграмадны, паголены налыса каўказец, які ўвесь час уголас выказваў прэтэнзіі: «Шьто хацят, то тварят! Я уже давно дольжен улетаць атсюд!..»

Раптам, быццам бы зніадкуль, па руках пайшлі папяровыя кветкі, надзіманыя шарыкі, невялікія сцяжкі з чырвонай матэрыі, на якіх было напісана

нешта кшталту «Мір» і «Дружба». Адразу натоўп павесялеў, і тут жа «сарафаннае радыё» пачало перадаваць — зноў жа шэптам, ці вельмі нягучна і загадкава, адзін аднаму «на вушка» — кавалачкі інфармацыі, якія, быццам бы ў калейдаскопе, можна было складаць у розных камбінацыях: «...урадавыя “Чайкі” ...», «...Брэжнеў тут...», «... палітбюро ў поўным складзе...»

Толькі каўказскі чалавек працягваў сваю тэму: «О, шайтан, якія чайкі! Какой палітбюро! Да пошлі ані падальш! Мне літаць нада! Я ужо давно должін быць нэ здэсь!..»

Тым часам і сапраўды тры аўтамабілі «Чайка» не вельмі хутка праехалі ў кірунку да лётнага поля. За імі каля дзесяці навіоткіх «Ікарусаў» павольна, як на паказе мод, прадэманстравалі натоўпу шчыльна закрытыя белымі фіранкамі

салоны. Дружны савецкі калектыў патэнцыяльных авіяпасажыраў сімферопальскага аэрапорта нядружна прагуў нешта кшталту ці то прывітання, ці то здзіўлення. Нехта ляніва памахаў кветкамі. Я, спрабуючы таксама далучыцца да шматпакутнага свята, выпадкова лопнуў шарык. Тут жа перад шараговымі міліцыянтамі, якія ўтваралі жывую заслону, з'явіўся афіцэр і пачаў пільна ўглядацца ў тое месца, адкуль пачуўся пляскач. Твары маіх бацькоў выцягну ліся і збялелі. Але абышлося. Афіцэр не стаў расцэньваць інцыдэнт як спробу замаху ці дыверсію...

На ўзлётна-пасадачную паласу, вельмі далёка ад сваіх глядачоў, выехаў незвычайны, бруднага неакрэсленага колеру, з нязвычайнай сімволікай на бартах замежны самалёт.

«Боінг...» — нягучна пракаментавалі

нехта з натоўпу. «Какой “боіншмоін”?! Кагда законшіся этат безабразій? Мне давно нэ здэсь нада быць...» — паляцела ў адказ гнеўная ты рада. Тыя дарослыя, хто стаяў вакол, сувора паглядалі на падазронага бунтаўшчыка, але нічога яму не гаварылі. Ад яго свабоды выказванняў мне зрабілася не па сабе. Нават у дзевяцігадовым узросце я ўжо ўсведамляў, што савецкаму чалавеку так гаварыць «нельга».

Калона «Ікарусаў», якую ўзначальвалі тры «Чайкі» — бліскучыя, чорнага колеру, легендарныя «крэмлёўскія кабінеты на колах», праехала ў зваротным кірунку.

Вельмі хутка гучнымі камандамі міліцыянтаў натоўп быў развернуты і зноў па «жывым калідоры» накіраваны да будынка аэравакзала. Нашыя рэчы былі на сваіх месцах. Праз кожныя пяць — дзесяць хвілінаў па гучнай сувязі пачалі

аб'яўляцца вылеты рэйсаў, і ў хуткім часе зала чакання лётнай установы горада Сімферопаля апусцела і ўвайшла ў звыклы рэжым сваёй працы.

У магілёўскім аэрапорце нас сустрэў нехта з татавых знаёмых з машынай. Калі дома мы распакоўвалі свае чамаданы, торбы і валізы, вымаючы з іх сакаўныя экзатычныя прадукты і сувеніры, па тэлевізары якраз пачалася «перадача № 1» для ўсяго Савецкага Саюза – легендарная «Программа “Время”» пад незабыўнае музычнае суправаджэнне аўтарства Георгія Свірыдава.

Першым блокам навінаў ішла ашаламляльная інфармацыя аб тым, што ў нашу краіну прыляцеў прэзідэнт ЗША (па сенсацыйным узроўні падзея для тагачасных савецкіх абывацеляў прыроўнівалася да прылёту на нашу планету кіраўніка суседняй галактыкі). Са

словаў дыктараў, пры ляцеў прэзідэнт не абы-куды, а ў Сімферопальскі аэрапорт. І там ужо, як аказалася, «весь советский народ с воодушевлением и безотчётной радостью» сустракаў лідара Злучаных Штатаў. Прычым народ няблага падрыхтаваўся: нарабіў папяровых кветак, надзьмуў шарыкі (хаця — «...Отставить шарики! Товарищ полковник, в следующий раз вместе со своими шариками пойдёте в отставку!..»), нарыхтаваў чырвоных сцяжкоў з надпісамі «Мір» і «Дружба», сабраў прадстаўнікоў неабсяжнай Радзімы з самых розных бакоў — з Казахстана!

«Урааа!» З Далёкага Усходу! «Да здравствует...!» З берагоў Паўночнага Ледавітага акіяна! «Вечно живой...!» З кітайска савецкай мяжы! «Даёшь автоматы Калашникова китайского производства! Урааа!!!» З савецкай Беларусі!

«Жывеее Беларууусь!!!»

(Паўза.)

«...Товарищ полковник, промотайтека чутьчуть назад... Чё-то мне тут показалось...» Выявы людзей на відэазапісе хуценька пабеглі назад, падымаючы па трапе амерыканскую дэлегацыю спінай да выйсця з самалёта. Кадр змяніўся.

«Стоп!» Аграмадны, паголены лысы чэрап нахіліўся вельмі блізка да камеры і спытаўся з пагрозай: «Шьто такой? Я когданібудь улечу адсюд?..»

«Аа, так это ж майор Абдулганиев! От уже, бл...дь, изга ляется как может, провокатор хренов, твою мать...»

Усе тэленавіны былі прысвечаны падзеі з'яўлення Рычарда Ніксана на савецкай зямлі. Я глядзеў у экран і не мог паверыць сваім вачам — я памятаў амаль што ўсіх гэтых людзей з аэрапорта

стомленымі, раздражнёнымі і хава ючымі сваю раздражнёнасць. Але на тэлеэкране ўсё было па-іншаму. Зусім паіншаму! Голас дыктара чароўным чынам рабіў сітуацыю прынцыпова інакшай — людзі па-сапраўднаму радаваліся, усміхаліся, махалі кветкамі, сцяжкамі. Праўда, бязгучна. Хуткая нарэзка патрэбных кадраў рабіла сапраўдны цуд.

Я нават пачаў думаць, што была яшчэ нейкая іншая група людзей, якая сапраўды так радавалася, крычала і махала рукамі, у адрозненне ад нашай, дзе людзі ледзь перасоўвалі ногі ад стомы і спякоты. А тое, што ў кадрах трапляліся знаёмыя твары, — я падумаў, гэта проста некаторыя нашыя, «сумныя», нейкім чынам патрапілі ў групу тых, «вясёлых», і заразіліся іхным настроем. Але, калі камера рухалася ўздоўж натоўпу, я раптам разгледзеў кавалачак мамінай яркай

спадніцы, татаў капялюш ад сонца, а таксама свой локаць і шорты.

Я павольна перавёў позірк спачатку на ўласны локаць, по тым на шорты, у якія яшчэ да азначанага часу быў апрануты. І зразумеў, што гэта ўжо не проста запыленая вопратка, якая боўтаецца на нагах. Перад маімі апушчанымі долу вачыма пералівалася колерамі і зіхацела частка сусветнай гісторыі.

Магчыма, у той момант у маёй свядомасці і адбыўся па дзел. З аднаго боку, я яшчэ заставаўся чалавекам, а з іншага — ужо стаў «саўком». У тым сэнсе, што пачаў успрымаць рэчаіснасць дваіста: «тут» — тое, што адбываецца на самай справе, а «там» — тое, што патрэбна «камуністычнай партыі і ўсяму савецкаму народу» (гл. тэлевізар).

Калі б можна было рабіць назвы

апавяданняў вельмі доўгімі, то ў нашым выпадку гэта выглядала б наступным чынам: «Шоу павінна працягвацца, а звераферма застаецца зверафермай...» Цяпер я ўпэўнены, што ў «Чайках» ды «Ікарусах», якія праехалі тады перад намі, акрамя кіроўцаў, нікога не было. Так для праграмы «Время» здымаліся патрэбныя сцэны. Мы – «масоўка», машыны ды самалёт – «дэ карацыі», а прэзідэнт выходзіў дзенебудзь зусім у іншым месцы, і здымалі яго зусім іншыя камеры.

Шмат чаго мяняецца ў свеце, шмат чаго застаецца ў ня зменным выглядзе. Некаторых ужо няма сярод жывых. Няма Фрэдзі, няма Сіда. Сыходзяць парсы, і персы таксама сыходзяць. Сышлі Леанід Брэжнеў і Рычард Ніксан. А Давыд паранейшаму працягвае рабіць шоу. Гэта азначае, што і шоу працягваецца, як завяшчаў вялікі Фрэдзі, а дзе-нідзе (нават

да сённяшніх часоў!) і зверафермы
застаюцца зверафермамі, не горш, чым у
Оруэла...

TELECASTER

Праз дваццаць год пасля апошняй вайны ў вёсцы Прыбар яшчэ не было электрычнасці. Тагачаснае кіраўніцтва дзяржавы вызначыла агульны тэрмін «неперспектыўныя» ў адносінах да невялікіх паселішчаў, і Прыбар апынуўся ў гэтай непаспяховай катэгорыі. Нягледзячы на гэта (дзякуючы гэтаму), вёска стаяла сабе на беразе Дняпра, жыла ў поўнай гармоніі з навакольным асяроддзем ды ў адпаведнасці з набытым у папярэдніх стагоддзях досведам выжывання.

Бацьку пасля заканчэння лесагаспадарчага факультэта па размеркаванні накіравалі ў прыбарскае лясніцтва. Яго маладая жонка, то бок мая маці, да таго як нарадзіла мяне, уладкавалася на працу ў вясковую краму.

Тэрмін пасляродавага адпачынку быў не больш за два месяцы. Далей можна было не працаваць, але і дапамогі ніякай не прадугледжвалася.

Маці зноў пачала гандляваць у краме праз пару месяцаў пасля родаў. Увечары кожнага дня працягвала прадаваць проста з хаты, куды забірала тавар з працы. Хата стаяла не далёка ад крамы. Тавар быў вядома які – хлеб ды гарэлка.

Напэўна, ужо на трэцім месяцы жыцця я дакладна спазнаў, што такое сапраўдны прыдняпроўскі блюз. Адна са звычайных карцінак таго часу: да мамы ў краму заходзіць вусаты, барадаты дзед. «Галя! Іду міма вашай хаты, чую – малеча моцна крычыць! Я зайшоў у пакой, пагайдаў, па размаўляў з ім... Але ўсё роўна крычыць!..» Мама вешае на дзверы крамы аркушык з настальгічным для кожнага савецкага чалавека надпісам

«Буду праз 15 хвілін» і бяжыць мяне карміць.

Адзіны чорна-белы фотаздымак тысяча дзевяцьсот шэсцьдзсят пятага года захаваў наступны момант: на драўляным ганку вясковай хаты мама трымае мяне на руках. Яна ў прыгожай сукенцы. Лёгкая хустачка, завязаная з-заду, ахоплівае галаву. Мы мружымся ад сонца. Магчыма, нядаўна прайшоў дождж, таму што босыя мамыны ногі па костачку ў гразі. Праз дваццаць гадоў пасля апошняй вайны ў вёсцы Прыбар не было яшчэ і дарог...

Бацька быў першым чалавекам у вёсцы, хто набыў тэлевізар. Калі праблема бездарожжа сяк-так вырашыла ся і тэлевізар усё ж патрапіў дадому, то без электрычнасці абысціся было немагчыма. Адзіным выйсцем стаў перасоўны электрарухавік, які тата заводзіў як мага далей ад хаты, каб ён не заглушаў гук

тэлеэфіра. За першыя дні тэлесеансаў у бацькоўскай хаце перабывала ўся вёска. Невядома, наколькі тата тады ўсведамляў, што стаў своеасаблівым распаўсюджвальнікам тэлехваляў у сваім рэгіёне. Хутчэй за ўсё не засяроджваў на гэтым увагі. У тыя часы, дарэчы, гэта была вельмі папулярная тэма, сапраўдная мода ў галіне найноўшых тэхналогій — магчымасць перадачы інфармацыі з дапамогай тэле і радыёхваляў вакол зямнога шара, у стратасферы, у космасе. Ідэя захоплівала думкі звычайных людзей, простых будаўнікоў вялікай сацыялістычнай будучыні краіны Саветаў.

Хаця, шчыра кажучы, мода гэта датычылася і ўсяго астатняга свету, і гадоў за дзесяць да вышэйзгаданых падзей у супрацьлеглым лагеры сусветнай палітыкі, нават па геаграфічным размяшчэнні, амерыканец Ліа Фэндэр зарэгістраваў

назву аднаго са сваіх вынаходніцтваў: электрагітары з цэльным корпусам «Fender Telecaster». Крыху раней ён спрабаваў зарэгістраваць для гэтага інструмента брэнду «Broadcaster» (што азначае «той, хто распаўсюджвае радыёхвалі»), але вядомая фірма па вытворчасці барабанаў ужо запатэнтавала такую назву і адсудзіла сваё права яе выкарыстоўваць. Таму, суадносна з нарастаючай папулярнасцю тэлебачання, наступным крокам у распрацоўцы брэнда Ліа Фэндэр вы рашыў выкарыстаць назву новай ступені інфармацыйных тэхналогій — «Telecaster». Што адпавядае словаспалучэнню «той, хто распаўсюджвае тэлехвалі». Пазней гэты вядомы канструктар электрагітар прыдумаў назву «Stratocaster» для сваёй наступнай распрацоўкі.

Як дзіўна ўсё пераплятаецца ў гэтым

свеце — значна пазней я адыграў шмат блюзавых канцэртаў менавіта на «стратах». А бацька ўжо ў сталым узросце ўспамінаў, што далучыўся да сапраўднай таямніцы перадачы і прыёму тэlexваляў на вялікія адлегласці, калі наладзіў своеасаблівы фізіка-біятэхнічны ланцужок: крыніца энергіі — прымач тэlexваляў — аператар, кіраўнік працэсу. Лічы, сапраўдны «тэлекастэр».

САГА ПРА ШКОЛУ МУЗЫКІ

Я ні ў якім выпадку не паэт і
ні ў якім выпадку не музыкант.
Дзесяць стагоддзяў таму гэта не
падзялялася, і я не бачу нагоды,
каб падзяляць гэта сёння...

Б. Г.

*Саксафаніст Мат Густафсан заплюшчыў
вочы, паднёс інструмент да вуснаў і
знерухомеў, нібыта шукаючы патрэбную
хвалю, на якой павінна пачацца музыка. У
святле пражэктараў ягоная адзінокая постаць
на аграмаднай сцэне выглядала загадкава і
вымушала чакаць чагосьці цікавага,
нязвычайнага, неверагоднага. Перапоўненая зала
сталічнай філармоніі ўважліва чакала. Зорка
скандынаўскага фрыджазу раптам*

напружыўся, згарбаціўся, прысеў і, рэзка выпрастаўшыся, выдаў першы гук. Гэта не была музычная нота. Гэта быў сін з пераходам у віск. Потым сінатыя гукі насыпаліся бязглуздымі, неўпарадкаванымі плынямі. Яны лу пілі на свядомасці, і здавалася, што галоўнай мэтай вядомага саксафаніста і яго інструмента было выдаваць любыя гукі, акрамя тых, што за доўгую гісторыю станаўлення сучаснай культуры стала прынята называць музычнымі. Ён хацеў здзівіць, хацеў паказаць нешта такое, чаго не паказвае ні хто, акрамя яго, хацеў шакіраваць, збіць са звычайнай хвалі ўспрымання музыкі. Увесь час карцела спытацца – чаго яму не хапала ў дзяцінстве, што ён страціў ці не паспеў набыць?..

Школа, дзе выкладаюць, адпаведна, і вывучаюць, музы ку, магчыма, з'яўляецца

адным з найцікавейшых вынаходніцтваў чалавечага грамадства ў перадачы пэўнага досведу. На пытанне «Якога менавіта?» звычайна адказваюць: «Культурнага». Але ж нам да сённяшняга часу так і не вядомы сапраўдныя таямніцы мелодыі, гармоніі і рытму. Як і на каго яны ўплываюць, хто і ў якой меры адчувае гэты ўплыў, а хто толькі памыляецца, думаючы, што адчувае? І самае галоўнае – якая інфармацыя перадаецца, адкуль і куды? З'яўляемся мы першапачатковымі стваральнікамі і адзінымі ды апошнімі спажывцамі вынікаў гульні з рэзанансам гукавых хваляў ці толькі медыумаў, якія аднекуль атрымліваюць і перадаюць далей нешта такое, што закранае нас, магчыма, толькі на падсвядомым узроўні? Ці мелі старажытныя музыкі свае школы? Ці іхні сакральны досвед складаўся дзякуючы бесперапыннаму руху,

бясконцай да розе, таму і звалі іх вандроўнымі? І што клікала іх у тую дарогу — прага да дзіўных прыгодаў ды неверагодных спатканняў ці неадольнае жаданне адкрыцця, звязанае з іншымі краямі ды невядомымі культурамі?

..Барадатыя, з пасечанымі тварамі, аграмадныя мужчыны, трымаючы ў руках мячы, баявыя сякеры, вострыя коп'і, акружылі зусім яшчэ юнага хлопца, які з жахам прыціснуў да грудзей дзве дудкі. Адну маленькую, крыху большую за даўжыню далоні, другую вялікую, амаль на два ўласных локці. Уперад выйшаў сапраўдны волат, на галаве якога спраўна сядзеў шлем з рагамі быка. Ён быў апрануты ў ваўчыныя шкуры.

— Я ведаю яго. Гэта сын Густафа з Берага Арлінага Возера. Ён лічыцца скальдам, але кажуць, што галава яго крыху не ў парадку. Вельмі дзіўна грае на сваіх дудках...

Верагодна, у малодшым школьным узросце медыум з мяне атрымліваўся не дужа добры, бо пасля года навучан ня ў музычнай школе я быў адлічаны як «неперспектыўны». З гэтага перыяду выдатна запомніліся ўступныя экзамены, аўтарытэтная камісія чалавек з васьмі за сталом з традыцыйным графінам, а таксама стан той камісіі, блізкі да сапраўднай медытацыі. Жадаючых авалодаць музычнай практыкай ды тэорыяй, карацей кажучы, палепшыць майстэрства медыумаў, набілася ў маленькі калідорчык музычнай школы столькі, што было вельмі складана праціснуцца да дзвярэй прыёмнай камісіі. Хаця, здаецца, «ціснуцца» трэба было больш праз бацькоў патэнцыйных медыумаў. Будучы гонар музыкага мастацтва, гэта значыць мы, самыя маленькія ўдзельнікі ўрачыстай акцыі, па

чарзе падыходзім да ка місіі і барабанім па стале, адбіваючы нескладаныя рытмы.

Атмасфера мерапрыемства чамусьці засталася ў памяці нейкай напружанай і нервовай. Амаль што ўсе дзеці ўпершыню сутыкнуліся з такім «выпрабаваннем», таму некаторыя, не разумеючы, чаго ад іх хочуць, перадаюць не зусім рытм, а недзе і дынаміку. Зараз я стаўлюся да гэтага менш за ўсё з іроніяй — дзеці на такіх «экзаменах» не выстуквалі патрэбны рытм зусім не з-за таго, што не чулі яго, а, магчыма, з-за таго, што, напрыклад, адчувалі сябе няёмка ці не жадалі нешта паказаць перад кімсьці, хто ім не спадабаўся. Шмат з тых, хто ў свой час атрымаў адзнаку «незадавальняюча», на самай справе маглі валодаць і выдатным слыхам, і цудоўным пачуццём рытму. Памятаю, што майму школьнаму сябру на